

Posudek na diplomovou práci
Petra Vrátníkové - Přirozený zákon v díle Boženy Komárkové
ETF-UK, Praha, katedra teologické etiky, ak. rok 2007/2008
posudek vypracoval ThDr Pavel Keřkovský

Autorka předložila práci, která má jasnou strukturu. Nahlášené téma sleduje v práci pečlivě, zbytečně odbočky nevytváří.

Životopisnými poznámkami naznačila, do jakého myšlenkového kontextu Božena Komárková svým dílem vstoupila, tak autorka naznačila, s jakými problémy Komárková spojuje záležitost přirozeného práva: a) cizorodost myšlenky přirozeného práva pro biblickou řeč; b) civilnost lidských řádů, tj. řády nemají absolutní/božskou hodnotu; c) rozdílnost právního a přírodovědného zákona. Z těchto poznámek vyplývá i následující rozdělení práce do dvou základních oddílů:

1. zastánci přirozeně právního myšlení (antika, patristika, scholastika, osvícenství, novotomismus) (zde mohli být zmíněni židovští myslitelé ovlivnění helénskými mysliteli, jejichž některé spisy se dostaly do biblického kánonu – Sírach, Moudrost Šalomounova)

2. odpůrci přirozeně právního myšlení (biblická svědectví, Jan Kalvín, Karl Barth) Mezi odpůrce řadí autorka Komárovou. Její základní práce a články, k tomuto tématu spadající, analyzuje na závěr. Autorka diplomové práce nejprve prozkoumala široké pole přirozeněprávního myšlení, a teprve pak ukázala, na jaké pozici Komárková legitimně stojí, na co navazuje, v čem pokračuje. Předložené práce dokumentuje přínos biblické řeči pro filosofii i teologii, přínos biblické řeči pro etické myšlení a rozhodování konkrétního člověka, ať se řadí mezi teology či filosofy.

Specifikou částí diplomové práce je oddíl o Janu Kalvínovi a jeho pojetí přirozeného zákona. Nejde o nadbytečný exkurz. Autorka ověřuje tezi Boženy Komárkové, že Kalvín sice z terminologické setrvačnosti používá nadále termín přirozený zákon, dává mu však novou náplň. Také velmi výstižně interpretuje Kalvínovo pojetí rozumu a schopnosti člověka užívat rozumu a jiných darů „po pádu“ - zde autorka vykročila za některá evangelická klíše o naprosté zkaženosti lidského rozumu (Dortrecht: TULIP) atd. Zde mohla – ačkoli vzhledem k svému tématu nemusela - autorka učinit pár poznámek na adresu církevní desinterpretace Kalvína, což neučinila a držela se spoře svého tématu - v rámci diplomové práce udělala zřejmě dobře. Autorka prokázala přesvědčivým rozborem příslušných pasáží Kalvínovy Instituce, že Komárková v případě Kalvína oprávněně ve svých statích hovoří o Kalvínově nové interpretaci přirozeného zákona, která ruší dosavadní koncepty přirozenosti. Tato pasáž diplomové práce svědčí o autorčině velmi dobré heuristické práci. Z konečného znění Instituce (1559) vyčetla to, co v první verzi Instituce (1536) ještě obsaženo není, a není to tedy ani v českého překladu Instituce (F. M. Dobiáš překládal první vydání z roku 1536). Autorčin výzkum se v podstatě shoduje s tím, co k danému tématu tvrdí v anglofonní literatuře I. John Hesselink - Calvin's concept of the law, 1992. Svým prozkoumáním Instituce potvrdila některé načrtnuté teze E. Fuchse (teolog), J. P. Stucki (filosof), B. Komárkové (filosofka), A. Krskové (historička práva, která uznává Kalvínův vliv v oblasti práva – nové pojetí práva, resp. pozitivního práva). Autorka diplomové práce využívá vhodně též analýz této historičky práva.

Autorka mohla do své práce zahrnout knihu J. S. Trojana Idea lidských práv v české duchovní tradici, který sice Komárkovou zmiňuje ve výčtu těch, kteří se zabývají problematikou lidských práv, ale v oddíle o přirozenosti a přirozeném právu autor Komárkovou nezmiňuje, sleduje argumenty jiných myslitelů. Podobně je tomu s dalšími českými filosofy - L. Hejdánkem a E. Kohákem - kteří si váží Komárkové jako svébytné myslitelky, zejm. jejího životního nasazení, nicméně k jejímu pojetí přirozeného práva se nevyjadřují. Ani tímto mlčením se tedy autorka diplomové práce neprohřešila proti badatelské metodě, nicméně negativním zjištěním o mlčení českých autorů k této problematice, mohla podepřít oprávněnost svého výběru analyzované literatury. S ohledem na daný stav aktuální diskuse, autorka čerpala z pramenů, které ji dovolily osvětlit zvolené téma přirozenosti u B. Komárkové. Rešeršemi i vlastním zkoumáním si autorka připravila půdu k naplnění úkolu, který byl vytýčen názvem práce: Přirozený zákon v díle Boženy Komárkové. Autorka splnila velmi dobře požadavky, stanovené pro diplomovou práci.

Navrhuji tuto diplomovou práci k obhajobě - je velmi dobrá až vynikající. Pavel Keřkovský 5.6.2008.